

Socialnämndens ansvar
vid behov av ny vårdnadshavare

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras verkets föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, 120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6019 Artikelnr 2006-10-20

Tryck: Grafikerna Livréna i Kungälv AB, Kungälv 2006

Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens ansvar vid behov av ny vårdnadshavare;

**SOSFS
2006:20 (S)**

Utkom från trycket
den 28 december 2006

beslutade den 1 november 2006.

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av 6 kap. 7–9 §§ föräldrabalken vid socialnämndens utredningar enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen om ett barns behov av ny vårdnadshavare.

Uppgifter från referenspersoner och register i utredningar enligt 6 kap. 7–9 §§ föräldrabalken

Uppgifter från referenspersoner

Innan en referensperson kontaktas bör behovet av kontakten noga övervägas. Uppgifter bör i första hand hämtas in från personer som utifrån en yrkesmässig roll känner barnet. Uppgifter från personer som utifrån en personlig relation känner barnet eller den tänkbare vårdnadshavaren kan ibland vara värdefullt.

Registeruppgifter

De uppgifter som finns i socialtjänstens register bör beaktas.

Uppgifter ur misstanke- och belastningsregistret bör hämtas in.

Utredning vid brister i omsorgen som medför bestående fara

Socialnämndens utredning om en överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 7 § föräldrabalken bör främst innehålla uppgifter om nedanstående förhållanden.

Föräldern

(i förekommande fall föräldrarna)

- förälderns sociala situation, t.ex. familjeförhållande och arbete
- förälderns missbruk eller försummelse vid vårdnadens utövande eller andra brister i omsorgen om barnet
- på vilket sätt förälderns brister i omsorgen medför bestående fara för barnets hälsa eller utveckling
- hur förälderns relation med barnet är
- om barnet är placerat utanför hemmet, när och varför placeringen inleddes samt hur den har fungerat och fungerar i dag

- om barnet är placerat utanför hemmet, hur umgänget med barnet har fungerat
- om det finns utsikter att barnet kan återvända hem
- föräldrarnas inställning till en ändring av vårdsnaden (om det finns ett skriftligt samtycke, bör det bifogas)
- föräldrarnas inställning till ett umgänge i fortsättningen

Barnet

- barnets situation
- barnets relation till föräldrarna och tänkbar vårdnadshavare
- barnets inställning till en ändring av vårdsnaden
- barnets behov av och inställning till umgänge med föräldrarna och andra närstående
- hur barnets bästa tillgodoses på kort och lång sikt

Tänkbar vårdnadshavare

(i förekommande fall två personer)

- dennes sociala situation, t.ex. familjeförhållande, arbete och fritidsintressen
- dennes förmåga att ta hand om barn
- dennes relation till det barn det gäller
- dennes förmåga att tillgodose barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran
- dennes inställning till och möjlighet att tillgodose barnets behov av umgänge
- dennes inställning till att bli barnets vårdnadshavare (om det finns ett skriftligt åtagande, bör det bifogas)
- skälen till vem som utifrån barnets bästa bör anförtros att bli vårdnadshavare, om flera personer varit aktuella i utredningen

Särskilda överväganden om ett barn är placerat i familjehem

Socialnämnden bör i samband med att ett barn placeras i ett familjehem – oberoende av om det görs med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) – informera både föräldrarna och familjehemsföräldrarna om den skyldighet nämnden har att efter tre år och därefter regelbundet överväga, om det finns skäl för en vårdnadsöverflyttning enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken.

Om socialnämnden vid tidpunkten för det första övervägandet enligt 6 kap. 8 § socialtjänstlagen eller 13 § LVU kommer fram till att det inte finns skäl att påbörja en utredning om att överflytta vårdsnaden till familjehemsföräldrarna enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken, bör förnyade överväganden göras varje gång

- en prövning görs om vården med stöd av 3 § LVU skall upphöra, och

- ett övervägande görs om vården enligt socialtjänstlagen eller med stöd av 2 § LVU fortfarande behövs.

De skäl som vägs för och emot, inklusive hur barnets umgänge med föräldrarna har fungerat, samt de övriga motiveringar som ligger till grund för socialnämndens ställningstagande enligt 6 kap. 8 § andra stycket socialtjänstlagen eller 13 § fjärde stycket LVU, bör utförligt dokumenteras.

Utredning om ett barn som stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem

Socialnämndens utredning om en överflyttning enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken bör främst innehålla uppgifter om nedanstående förhållanden.

Familjehemsföräldern

(i förekommande fall familjehemsföräldrarna eller föräldrarna i annat enskilt hem)

- hur placeringen i familjehemmet har fungerat
- relationen till det barn det gäller
- familjehemsförälderns förmåga att tillgodose barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran
- förhållandena i familjehemmet
- familjehemsförälderns lämplighet som vårdnadshavare
- familjehemsförälderns inställning till och förmåga att tillgodose barnets behov av kontakt med föräldrar och andra närstående
- familjehemsförälderns inställning till en överflyttning av vårdnaden (om det finns ett skriftligt åtagande, bör det bifogas)

Föräldrarna

- hur länge sedan och varför barnet placerades i familjehemmet
- föräldrarnas situation
- skälen till att socialnämnden inte arbetar för att barnet skall flytta hem
- relationen med barnet och dess eventuella syskon
- hur umgänget med barnet har fungerat
- föräldrarnas inställning till en vårdnadsöverflyttning (om det finns ett skriftligt samtycke, bör det bifogas)
- föräldrarnas inställning till ett umgänge i fortsättningen

Barnet

- barnets anknytning till familjehemsföräldrarna och till föräldrarna
- barnets situation
- barnets inställning till en vårdnadsöverflyttning
- barnets behov av och inställning till umgänge med föräldrarna och andra närstående
- vad som bedöms vara till barnets bästa

Utredning vid varaktigt förhinder att utöva vårdnaden

Socialnämndens utredning om en överflyttning enligt 6 kap. 8 a § föräldrabalken bör främst innehålla uppgifter om nedanstående förhållanden.

Föräldern

(i förekommande fall föräldrarna)

- vad föräldrarnas varaktiga förhinder beror på och för hur lång tid det förväntas bestå
- hur föräldrarnas situation ser ut i övrigt
- föräldrarnas inställning till vem vårdnaden bör flyttas över till (om det finns en skriftlig viljeförklaring, bör den bifogas)

Tänkbar vårdnadshavare

(i förekommande fall två personer)

- dennes sociala situation, t.ex. familjeförhållande, arbete och fritidsintressen
- dennes förmåga att ta hand om barn
- dennes relation till det barn det gäller
- dennes förmåga att tillgodose barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran
- hur denne skall kommunicera med barnet och för barnets räkning med t.ex. myndigheter, om det gäller ett ensamkommande barn
- dennes inställning till och möjlighet att tillgodose barnets behov av umgänge
- dennes inställning till att bli barnets vårdnadshavare (om det finns ett skriftligt åtagande, bör det bifogas)
- skälen till vem som utifrån barnets bästa bör anförtros att bli vårdnadshavare, om flera personer varit aktuella i utredningen

Barnet

- barnets situation
- barnets inställning i vårdnadsfrågan
- barnets relation till tänkbar vårdnadshavare
- barnets behov av och inställning till umgänge med närstående och i förekommande fall förälder
- hur barnets bästa tillgodoses på kort och lång sikt

Utredning vid föräldrars död

Socialnämndens utredning om ett barns behov av vårdnadshavare enligt 6 kap. 9 § föräldrabalken efter en eller båda föräldrarnas död bör främst innehålla uppgifter om nedanstående förhållanden.

Tänkbar vårdnadshavare

(i förekommande fall två personer)

- vem föräldrarna eller en av dem önskar som vårdnadshavare, om det är tillkännagivet (om det finns en skriftlig handling, bör den bifogas)
- den tänkbare vårdnadshavarens sociala situation, t.ex. familjeförhållande, arbete och fritidsintressen
- dennes förmåga att ta hand om barn
- dennes relation till det barn det gäller
- dennes förmåga att tillgodose barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran
- dennes inställning till och möjlighet att tillgodose barnets behov av umgänge
- dennes inställning till att bli barnets vårdnadshavare (om det finns ett skriftligt åtagande, bör detta bifogas)
- skälen till vem som utifrån barnets bästa bör anförtrors att bli vårdnadshavare, om flera personer varit aktuella i utredningen

Barnet

- barnets situation
- barnets relation till personer som är aktuella i utredningen
- barnets inställning i vårdnadsfrågan
- barnets behov av och inställning till umgänge med närstående
- hur barnets bästa tillgodoses på kort och lång sikt

God man för ensamkommande barn

Om socialnämnden i sin ansökan om god man till överförmyndaren, enligt 3 § lagen om god man för ensamkommande barn, lämnar förslag på en lämplig person för uppdraget, bör nämnden, med hänsyn tagen till barnets ålder och mognad, ha hämtat in barnets inställning till förslaget på person innan ansökan görs.

Om socialnämnden får kännedom om förhållanden som innebär att en god man bör entledigas från sitt uppdrag, bör nämnden anmäla dessa till överförmyndaren och samtidigt begära att en ny god man utses för barnet.

Socialstyrelsen

HÅKAN CEDER

Kristina Widgren
(Socialtjänstavdelningen)

